

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА
СОЦІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
З НАПИСАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ
за спеціальністю 054 – Соціологія

Харків

РОЗРОБНИКИ:

Сокурянська Людмила Георгіївна – доктор соціологічних наук, професор, в.о. завідувачки кафедри соціології соціологічного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна;

Сорока Юлія Георгіївна – доктор соціологічних наук, доцент, професор кафедри соціології соціологічного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна;

Голіков Олександр Сергійович – доктор соціологічних наук, доцент, доцент кафедри соціології соціологічного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна;

Дейнеко Олександра Олександрівна – кандидат соціологічних наук, доцент кафедри соціології соціологічного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна

ЗМІСТ

| | |
|--|----|
| МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА: ЗМІСТ, ПРИЗНАЧЕННЯ, МІСЦЕ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ | 4 |
| ВИБІР ТЕМИ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ..... | 5 |
| СТРУКТУРА МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ | 7 |
| ЖАНРОВІ ТА СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ | 12 |
| ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ | 14 |
| ВИМОГИ ДО СТРУКТУРУВАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ | 18 |
| ПОСИЛАННЯ НА ДЖЕРЕЛА У МАГІСТЕРСЬКІЙ РОБОТІ..... | 19 |
| НАУКОВА ЕТИКА ТА ЗАПОБІГАННЯ ПЛАГІАТУ... .. | 20 |
| КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ..... | 23 |
| ЗАХИСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ..... | 24 |
| КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ..... | 25 |
| ДОДАТКИ: | |
| Додаток А. Приклад оформлення титульного аркуша магістерської роботи | |
| Додаток Б. Приклад оформлення змісту магістерської роботи | |
| Додаток В. Приклад оформлення переліку умовних позначень | |
| Додаток Г. Приклад оформлення рисунків | |
| Додаток Д. Приклади оформлення таблиць | |
| Додаток Ж. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел | |
| Додаток К. Приклад оформлення «Подання голові екзаменаційної комісії» | |

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА: ЗМІСТ, ПРИЗНАЧЕННЯ, МІСЦЕ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Магістерська робота – це самостійне наукове дослідження, що передбачає наявність та дотримання відповідних етапів його проведення, розробку авторської методології, підбір теоретичних засад, проведення польового етапу дослідження, здійснення ґрунтового аналізу первинної та вторинної соціологічної інформації, формулювання самостійних висновків, що становлять наукову новизну підходів до досліджуваної теми. Ключові висновки дослідження та положення наукової новизни виносяться на захист, що слідує за етапом написання магістерської роботи та є підставою для отримання студентом освітнього ступеня магістра соціології.

У магістерській роботі студент має продемонструвати широку ерудицію та творчі навички, здатність критично осмислювати, узагальнювати, систематизувати наукову інформацію, оцінювати її переваги і недоліки, знаходити власне рішення, володіти та застосовувати знання про новітні тенденції з досліджуваної проблеми та методи її емпіричного вимірювання.

Підготовка та захист магістерської роботи є підсумком засвоєння студентами не лише загальних предметних компетентностей магістра (здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, бути критичним і самокритичним, генерувати нові ідеї (креативність)), але і демонструє програмні результати усього навчання на соціологічному факультеті:

- ✓ вміння застосовувати сучасні соціологічні поняття, концепції, теорії та результати емпіричних досліджень для опису й пояснення соціальних явищ і процесів;
- ✓ здійснювати діагностику та інтерпретацію актуальних проблеми українського суспільства та світової спільноти, причини їхнього виникнення та наслідки;

- ✓ аргументовано представляти власну думку, бути критичним та самокритичним у дискусіях з опонентами;
- ✓ узагальнювати результати власних наукових досліджень у різних формах (тез, статей, доповідей, презентацій тощо).
- ✓ вміти збирати, систематизувати та узагальнювати соціальну інформацію у професійній діяльності.

Сам процес написання та підготовки магістерської роботи надає студентам можливості:

- самостійного поглиблення знань, спеціалізації у межах обраної теми;
- поглиблення й розширення знань, підвищення рівня теоретичної підготовки;
- розвитку навичок письмового викладання думок, уміння аргументовано та логічно висловлювати свою думку;
- залучення до науково-дослідної діяльності, освоєння та закріплення її принципів;
- розвитку творчих здібностей студентів, у тому числі в освоєнні методології, організації дослідження, системному й технологічному баченні самого процесу дослідження;
- розвитку навичок публічного виступу й ведення наукової дискусії.

ВИБІР ТЕМИ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Уміння обрати тему, правильно її зрозуміти й оцінити з погляду своєчасності теоретичної та практичної значущості характеризує наукову зрілість і професійну підготовку студента.

У виборі теми магістерської роботи студенту надається академічна свобода. Магістрант може продовжувати працювати над темою, обраною раніше під час підготовки курсових робіт, чи тією, яка становить для нього постійний науковий інтерес.

Але слід зазначити, що магістерська робота виконується студентом, як правило, за науковою-дослідною проблематикою, що розробляє відповідна кафедра. Тематика магістерських робіт розробляється кафедрою доводиться до відома студентів не пізніше 15 вересня першого навчального року в магістратурі.

Студент має погодити робочий варіант теми магістерської роботи із майбутнім керівником і подати на кафедру у формі заяви не пізніше 25 вересня. На своєму засіданні кафедра затверджує тему і призначає наукового керівника. Теми магістерських робіт та наукові керівники затверджуються наказом по університету. Зміна теми та/або наукового керівника можлива лише як виняток. Для цього студент має представити відповідне обґрунтування, погодити свої пропозиції з кафедрою, довести підготовленість до роботи за новою темою і запропонувати кандидатуру фахівця з даної проблеми, згодного бути науковим керівником.

Тема роботи, підстави до її виконання, мета та завдання передбачуваного емпіричного дослідження, попередня структура та консультанти (в разі необхідності) визначаються в «Завданні до дипломної чи магістерської роботи».

Консультації студента з науковим керівником мають на меті обговорення структури роботи, методології, додаткових статистичних і монографічних матеріалів, послідовності етапів дослідження тощо. Календарний графік роботи визначає періодичність консультативної допомоги студенту та контроль за підготовкою роботи у визначений кафедрою термін. Кафедра на своїх засіданнях заслуховує повідомлення студентів та їхніх наукових керівників про хід підготовки роботи.

Важливим є підкреслити, що вибір теми має одразу спрямовувати студента на постійну роботу над магістерським дослідженням, яка має бути плановою та багатоетапною.

СТРУКТУРА МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Композиційно структура магістерської роботи розпочинається **вступом**. У **Вступі** обґрунтовується актуальність обраної теми, проблемна ситуація дослідження у гносеологічній та предметній площинах. У **Вступі** визначається мета і зміст поставлених завдань, об'єкт і предмет дослідження, варто зазначити обрану методологію дослідження та сформулювати гіпотези, визначити теоретичні засади дослідження, стисло висвітлити основні теоретичні здобутки науковців, що раніше займались дослідженням даної теми. Також вказуються застосовувані методи проведення соціологічного дослідження, основні етапи дослідження, а також структура магістерської роботи. У **Вступі** має бути сформульована наукова новизна у вирішенні поставленої задачі.

Розділи магістерської роботи розрізняються за своєю дослідницькою спрямованістю. Йдеться про:

- ✓ теоретико-методологічний;
- ✓ спеціально-теоретичний;
- ✓ емпіричний розділ.

Теоретико-методологічний розділ роботи являє собою опис тих світоглядних, філософських і загальнотеоретичних позицій, на які спирається автор. Уточнюються наукові категорії та поняття, із якими автор передбачає мати справу; визначаються логічні зв'язки, здійснюється перехід від макроструктур до спеціальних теорій та спільнот (регіональних, групових тощо). У цьому розділі автор обов'язково має визначити теоретичні засади власного дослідження, обрані макро-, мезо- та мікросоціологічні теорії, вписати предмет дослідження у загальнотеоретичний та практичний контексти, визначити загальну логіку дослідження у взаємозв'язку теорії та емпірії. Також у цьому розділі автор може звертатися до аналізу обраної проблематики за допомогою концепцій, науково-категоріального апарату відповідних спеціальних та галузевих соціологічних теорій. Також в ньому варто поглянути

на предмет магістерської роботи як на соціологічну категорію та соціальний феномен, детально проаналізувати попередні наукові дослідження обраної теми, критично їх осмислити, визначити проблемні моменти та значущість результатів наявних досліджень для виконання завдань магістерської роботи

У спеціально-теоретичному розділі роботи автор може звертатися до окремих аспектів обраної проблематики; здійснювати критичний та детальний огляд окремих теорій, зокрема теорій середнього рівня, випрацьовувати операціоналізації ключових понять та категорій власного дослідницького апарату, аналізувати результати теоретичних студій попередників у царині предмету магістерської роботи, випрацьовувати та аргументувати власну міні-теорію та концептуальну схематику, а також методологію та методи, специфічні для авторського погляду.

В емпіричному розділі роботи автор знайомить з особливостями проведення власного емпіричного дослідження. У цьому розділі міститься опис програми дослідження, детальна презентація і обґрунтування застосованих соціологічних методів (кількісних та якісних) та наводиться безпосередня презентація аналізу зібраного емпіричного матеріалу. Зважаючи на специфіку даного розділу реальні соціальні процеси чи явища, що становлять дослідницький інтерес, наводяться в даному розділі в їхньому кількісному вимірі та динаміці, якісних проявах та станах. Цей розділ демонструє навички автора магістерської роботи як соціолога-практика, що проводить конкретні соціологічні дослідження.

Важливе місце в емпіричному розділі роботи посідає опис програми дослідження. Зміст і структура програми залежить від загальної спрямованості дослідження. Загальна схема програми може виглядати так:

- опис проблемної ситуації та формулювання проблеми;
- визначення та обґрунтування об'єкта і предмета дослідження;
- визначення мети та завдань дослідження;
- уточнення й інтерпретація основних понять;
- операціоналізація понять;

- попередній системний аналіз об'єкта дослідження;
- висування робочих гіпотез;
- стратегічний план дослідження;
- визначення методів дослідження;
- обґрунтування моделі вибіркової сукупності.

Якщо студент працює(вав) у проблемній групі, він описує в програмі дослідження ту частину, що є предметом його власного наукового пошуку. При цьому він посилається на основні положення програми, розроблені керівником (колективом) проблемної групи. Магістрант описує також спеціальні, запропоновані ним вимірювальні процедури, виведені ним інтегральні та/або вторинні показники.

Кожне дослідження – власне або те, що наводиться для порівняння, необхідно представити даними про вибірку сукупність (модель, репрезентативність, кількість опитаних), хто (який дослідник чи організація, фірма) є його автором, час проведення дослідження. У разі наведення результатів дослідження, проведеного іншими дослідницькими службами (групами), важливо навести обґрунтування коректності порівнянь.

Кожен розділ магістерської роботи закінчується висновками обсягом до 1 сторінки. Вони мають бути науково обґрунтованими, самостійними, грамотно викладеними та презентувати відповіді на завдання, сформульовані у вступі роботи.

Формулювання назв розділів та підрозділів мають бути чіткими, короткими і послідовно розкривати зміст роботи.

Загальні **Висновки** магістерської роботи не є механічною сумою висновків, зроблених наприкінці розділів, у них міститься те нове, істотне, що становить кінцеві результати дослідження. Власне у висновках важливо висвітлити зв'язок теорії та емпірії, вихід з проведеної емпірії до теорії, сформулювати наукову новизну дослідження, визначити, яке нове «слово» у дослідженні даної проблематики зроблено у конкретній магістерській роботі. У висновках можуть міститися також практичні рекомендації, що впливають із

проведеного дослідження, для різних соціальних суб'єктів – органів державної влади, інститутів громадянського суспільства чи бізнес-структур. Розробка практичних рекомендації додає магістерській роботі практичну значущість.

Список використаних джерел є однією з важливих частин магістерської роботи. У **Списку** наводяться всі першоджерела, використані під час написання магістерської роботи. Бажано посилатися тільки на останні видання, якщо та чи інша книга витримала кілька видань. Більш ранні видання доцільно використовувати тільки в тих випадках, коли в них міститься важливий для аналізу матеріал, не включений у пізніші видання. Дотримуватися посилань на найновіші видання важливо й при використанні законодавчих матеріалів, нормативних документів, статистичних даних, результатів соціологічних (політологічних, маркетингових, медійних тощо) досліджень, оскільки в іншому випадку вони можуть бути застарілими. Дуже важливим є посилання на закордонні наукові статті, що індексуються у наукометричних базах SCOPUS та Web of Science. В рамках магістерської роботи важливо опрацьовувати закордонні іншомовні наукові роботи, оскільки вони значно розширюють і теоретичний огляд проблеми дослідження, і знайомлять з останніми емпіричними напрацюваннями.

Список використаних джерел не може містити менш ніж 50 найменувань першоджерел.

Після списку використаних джерел містяться **Додатки**, у яких наводяться інструментарій(і), таблиці, графіки, рисунки тощо. Зазначимо, що найбільш показові, на думку автора, таблиці та графіки можуть міститися і безпосередньо у тексті роботи. Нумерація таблиць та графіків вказується в межах розділу (напр., у розділі 2 таблиці повинні мати нумерацію: табл. 2.1, 2.2 тощо). Кожна таблиця та графік (рисунок) повинні мати назву, що вказується після номеру. (напр., рис. 2.2. Електоральна підтримка лівих партій). Якщо в таблиці або в графіку вказуються дані у відсотках, необхідно зазначити, відносно чого (опитаних або тих, хто відповів на запитання, тощо) ці відсотки наведені (напр., «дані наведені у відсотках до опитаних»).

ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ:

- титульний аркуш;
- сторінка або сторінки з переліком розділів та параграфів тексту та вказуванням відповідних сторінок, на яких ці елементи починаються (*зміст роботи*); ;
- перелік умовних позначень (*у разі необхідності*), який передує тексту з тим, щоб читач міг ознайомитися з ними до прочитання тексту;
- вступ (очікується, що студент присвятить вступу до 10% загального обсягу тексту);
- основна частина (передбачається, що вона займає до 80% загального обсягу тексту; може, в свою чергу, ділитися на 2-3 розділи, кожен, відповідно, на 20-30% загального обсягу тексту);
- висновки (до 10% загального обсягу тексту);
- список використаних джерел згідно з вимогами, сформульованими у ДСТУ 8302:2015;
- додатки до основного тексту (*у разі необхідності; додатки не враховуються в загальному обсязі тексту магістерської роботи та не обмежені, але мають бути функціонально та змістовно виправдані*);
- анотації (*українською та англійською мовами*).

Кожен з цих елементів, а також розділи основної частини та додатки мають починатися з нової сторінки незалежно від того, скільки місця залишається на попередній сторінці, тобто останній сторінці попереднього елемента.

Структурні елементи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ ___», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» не нумерують, їхні заголовки та заголовки розділів слід розташовувати посередині рядка і друкувати великими літерами без крапки в кінці, не підкреслюючи.

Всі сторінки роботи мають бути пронумеровані (в тому числі сторінка Змісту), за виключенням титульного листа.

ЖАНРОВІ ТА СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Магістерська робота є одночасно кваліфікаційною і науковою роботою. Це означає, що, з одного боку, вона має продемонструвати володіння студентом науковою методологією, категоріями, процедурами емпіричного дослідження, теоретико-категоріальним каркасом власної роботи, а з іншого – містити помітні, змістовно важливі наукові напрацювання, нові порівняно з доступними для студента та для Екзаменаційної комісії ідеї, гіпотези, розробки, пропозиції, рішення, технології тощо. Саме тому ключові положення (саме ті, що містять новизну) магістерської роботи виносяться на захист та публічно обговорюються, а здобувач має не тільки презентувати у формі монологу, але й у відкритому зіткненні з питаннями та зауваженнями аргументувати свої здобутки.

Магістерська робота передбачає наявність наукового керівника, призначеного та затвердженого кафедрою. Сам текст роботи має свідчити про професійну ерудицію та загальнокультурну підготовку студента, його здатність до критичного та творчого підходу до предмету дослідження, до систематизації та упорядкування наукової інформації, до самостійного пошуку та композиції наукового тексту, до оригінальних рішень наукових проблем та застосування новітніх знань в теоретико-методологічних та емпірико-процедурних царинах соціології. Саме тому **сильною стороною роботи** є наявність публікацій (тези, наукові статті, розділи в монографіях), що належать автору магістерської роботи, та свідчать про наукову апробацію досягнутих результатів.

Магістерська робота має бути суто авторським, самостійним, оригінальним дослідженням, виконаним особисто студентом у формі спеціально підготованого рукопису за специфічними вимогами.

Магістерська робота має бути написаною в межах функціонального наукового стилю, а саме науково-навчального або науково-технічного підстилі:

- має бути написана монологічним чином (за виключенням додатків та вмонтованих в основний текст фрагментів діалогічних та полілогічних

текстів, що є емпіричними матеріалами для аналізу – наприклад, стінограмами фокусованих групових або наративних глибинних інтерв'ю);

- має бути з лексично-термінологічної точки зору строгою, компактною (від 5 до 15 базових концептів, понять, категорій, які мають пронизувати весь текст роботи);

- має бути написана нормованою мовою, не містити розмовних або журналістських мовних секвенцій;

- має бути однозначно інтерпретованою будь-яким компетентним читачем;

- має бути термінологічно насиченою, з низькою кількістю беззмістовних, формальних слів. В тексті кожний термін має використовуватися в одному, конкретному, визначеному (найчастіше – в тексті самої роботи) сенсі; в тексті може зустрічатися велика кількість типових наукових кліше («...полягає в...», «...складається з...», «...використовується для...» тощо);

- може (найчастіше, як мінімум) мати очевидний дисбаланс дієслів та іменників на користь останніх, причому дієслова можуть десемантизуватися, тобто втрачати власне лексичне значення та використовуватися в службових функціях пов'язування тексту воєдино («бути», «вважатися», «ставати», «полягати», «складати», «володіти», «здійснювати» тощо);

- може (найчастіше) мати очевидний дисбаланс дієслів у теперішньому часі над дієсловами в інших формах, а також дієслів недоконаного виду – над дієсловами доконаного виду;

- має бути синтаксично складним, з переважанням складносурядних та складнопідрядних речень, в яких встановлюються різноманітні відносини між ключовими категоріями та дефініціями, зокрема, між причинами та наслідками, між родом та видом, доказами та висновками, аргументами та контраргументами;

- потрібно уникати експресивних, емоційно насичених та забарвлених слів, конструкцій та речень.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Абзацний відступ повинен бути однаковим впродовж усього тексту роботи і дорівнювати п'яти знакам (відступ 1,27 см у програмі Microsoft Word).

Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом має бути не менше, ніж два рядки. Назва розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту може бути розміщена в нижній частині сторінки тільки за умови, що після неї розміщено не менш ніж два рядки ординарного тексту.

Кожен **розділ** (на верхньому рівні структурування) магістерської роботи повинен закінчуватися **висновками** обсягом до 1 сторінки, у яких мають підсумовуватися досягнення та результати поточного розділу, а також формулюватися подальша логіка їхнього використання у наступних розділах («логічні мости» до наступних розділів).

Повний **обсяг роботи** (не враховуючи додатків) має складати від 80 до 100 сторінок за умови врахування наступних обмежень:

- робота має бути надрукована за допомогою комп'ютерної техніки;
- робота має бути надрукована у текстовому редакторі Word;
- шрифт - Times New Roman, розмір шрифту - 14 pt;
- 1,5 міжрядковий інтервал;
- поля: ліве - не менше 20 - 25 мм, праве - не менше 10 мм, верхнє - не менше 20 мм, нижнє - не менше 20 мм;
- робота друкується на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм);
- номери сторінок проставляються у правому верхньому куті.

Ілюстрації (рисунок, графіки, схеми, діаграми, фотознімки, скан-копії, креслення) слід розміщувати безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці (за виключенням тих, що винесені у додатки,

з відповідним посиланням у тексті на відповідний додаток). На всі ілюстрації мають бути посилання у самому тексті роботи, з однозначним атрибутуванням. Ілюстрації, створені не автором роботи, при поданні їх у роботі мають бути супроводжені усіма вимогами чинного законодавства про авторські права.

Ілюстрації можуть мати назву, яку розміщують під ілюстрацією. За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані (підрисунковий текст). Ілюстрація позначається словом «Рисунок_», яке разом з назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних (наприклад, «Рисунок 3.1. Схема розміщення»). Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад, рисунок 2.4 – четвертий рисунок другого розділу.

Таблиці. Цифровий матеріал, як правило, компактно та логічно оформлюють у вигляді таблиць (див. рис. 1).

Таблиця 1.1.

Назва таблиці

| | | | | | |
|---------------------------------------|--|-----------------|--|--|-------------------------------|
| Головка { | | | | | } Заголовки граф |
| | | | | | } Підзаголовки граф |
| | | | | | } Рядки (горизонтальні рядки) |
| | | | | | |
| Боковик (графа для заголовків рядків) | | Графи (колонки) | | | |

Рис. 1. Схема та оформлення таблиці

Таблицю, як і рисунки, слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. Як і на рисунки, на всі таблиці мають бути посилання в тексті роботи. Таблиці також слід

нумерувати арабськими цифрами; нумерація має бути порядковою в межах розділу (за винятком таблиць, що наводяться у додатках). Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, таблиця 4.2 – друга таблиця четвертого розділу. Таблиця може мати назву, яку друкують малими літерами (крім першої великої) і вміщують над таблицею. Назва має бути стислою і відбивати зміст таблиці.

Якщо рядки або графи таблиці виходять за межі формату сторінки, таблицю поділяють на частини, розміщуючи одну частину під одною, або поруч, або переносячи частину таблиці на наступну сторінку, повторюючи в кожній частині таблиці її головку і боковик. При поділі таблиці на частини допускається її головку або боковик замінити відповідно номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці.

Слово «Таблиця_» вказують один раз у правій частині над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть: «Продовження таблиці_» з зазначенням номера таблиці (див. далі приклади).

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. В кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки і підзаголовки граф указують в однині.

Список використаних джерел формується за вибором студента одним із таких способів:

- у порядку появи посилань у тексті;
- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;
- у хронологічному порядку.

На початку мають бути наведені джерела кирилицею, далі – джерела латиною. «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» розміщується відразу після тексту роботи, передуючи додаткам, починаючись з нової сторінки.

Бібліографічний опис списку використаних джерел магістерської роботи повинен оформлятися з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ

8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Додатки. До додатків може включатися допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття магістерської роботи:

- проміжні формули і розрахунки;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- ілюстрації допоміжного характеру;
- стенограми дослідницьких процедур;
- інструментарій соціологічного дослідження (анкети, гайди, протоколи спостережень чи експериментів тощо);
- «первинна» соціологічна інформація;
- інші дані та матеріали.

Додатки слід оформлювати як продовження магістерської роботи на її наступних сторінках, або у вигляді окремої частини, розташовуючи додатки в порядку появи посилань на них у тексті роботи.

Додатки оформлюють на наступних сторінках роботи, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований вгорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої повинно бути надруковано слово «Додаток_» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ђ, наприклад, додаток А, додаток Б і т.д. Додатки повинні мати спільну з рештою роботи наскрізну нумерацію сторінок. За необхідності текст додатків може поділятися на розділи, підрозділи, пункти і підпункти, які слід нумерувати в межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру_) і крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А; Г.3.1 – підрозділ 3.1 додатка Г; Д.4.1.2 – пункт 4.1.2 додатка Д; Ж. 1.3.3.4 – підпункт 1.3.3.4 додатка Ж.

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є у тексті додатка, слід нумерувати в межах кожного додатка, наприклад, рисунок Г.3 – третій рисунок додатка Г; таблиця А.2 – друга таблиця додатка А; формула (А.1) – перша формула додатка А.

Якщо в додатку одна ілюстрація, одна таблиця, одна формула, одне рівняння, їх нумерують, наприклад, рисунок А.1, таблиця А.1, формула (В.1).

До роботи додається **анотація українською і англійською мовами** (обсяг – 1-2 сторінки). Анотація міститься наприкінці роботи.

ВИМОГИ ДО СТРУКТУРУВАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Розділи магістерської роботи можуть поділятися на підрозділи. Нумерація розділів та підрозділів складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою.

Більш глибоке структурування тексту магістерської *може передбачати* в деяких потрібних випадках пункти (нумерація складається з номера розділу, порядкового номера підрозділу і порядкового номера пункту, відокремлених крапкою), підпункти (нумерація складається з номера розділу, порядкового номера підрозділу, порядкового номера пункту і порядкового номера підпункту, відокремлених крапкою). Розділи, підрозділи, пункти і підпункти нумеруються арабськими цифрами, шаблону «Розділ Х», «Підрозділ Х.У», «Пункт Х.У.З», «Підпункт Х.У.З.З», де Х, У, З – натуральні цілі позитивні числа.

Для прозорості читання та простоти відслідковування дослідницької логіки автора розділи і підрозділи **повинні** мати заголовки. При цьому виділені автором пункти і підпункти **можуть** мати заголовки, але функціональність та змістовність їхнього виділення має бути навіть за відсутності назви бути прозорими та очевидними при читанні тексту. Невиправдано глибоке структурування тексту (що розриває сприйняття тексту, заважає тощо) є недоліком тексту та свідчить про слабку підготовку студента з точки зору

конструювання наукових текстів. Заголовки підрозділів, пунктів і підпунктів слід починати з абзацного відступу і друкувати маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки в кінці.

ПОСИЛАННЯ НА ДЖЕРЕЛА У МАГІСТЕРСЬКІЙ РОБОТІ

«Список використаних джерел» формується та розміщується відразу після тексту роботи, з нової сторінки, передуючи додаткам. Відомості про присутність списку використаних джерел та сторінку, з якої він починається, обов'язково відображаються у «Змісті». Посилання на наведені у «Списку» першоджерела є обов'язковими при будь-якому посиланні на наведені тези, гіпотези, ідеї, дані, концептуальні положення, цитати, що не належать безпосередньо автору магістерської роботи. Можливою метою наведення цитати є:

- передача точної думки автора першоджерела (цитати);
- ідентифікація поглядів при зіставленні різних точок зору;
- підкріплення окремих тез автора;
- наведення емпіричних аргументів;
- відтворення концептуальних теоретичних дискусій та залучення автора роботи до них;
- здійснення подальшого аналізу відносно наведеної цитати (від контент-чи дискурс-аналізу, якщо це, наприклад, цитата з мас-медіа, до епістемологічного аналізу, якщо це цитата з наукового джерела).

Обов'язково! Пряма мова іншого автора завжди цитується у лапках. Наведена цитата повинна цілком відповідати оригіналу, супроводжуватися бібліографічною довідкою (ПІБ. автора, назва твору, місце видання, рік, сторінка тощо). Цитати з дореволюційних видань наводяться за правилами сучасної орфографії. Цитати з іншомовних джерел наводяться у авторському перекладі, у підстрочній виносці або додатках може бути наведена ця ж цитата

мовою оригіналу для оцінки читачем коректності та наукової релевантності авторського перекладу.

Складання «Списку використаних джерел» магістерської роботи є тривалим та постійним процесом, що розпочинається з моменту визначення теми роботи. Для студента є важливим з першого дня роботи над проєктом почати вести бібліографічну «картотеку», виписуючи з каталогів, бібліографічних посібників, списків літератури у інших роботах (статтях, монографіях, оглядах) джерела, що мають відношення до теми. Важливою вимогою до складання Списку є уніфікованість, однаковість в оформленні.

У Списку наводяться бібліографічні відомості про всі використані під час підготовки письмової роботи першоджерела – як наукові, так і позанаукові, як теоретичні, так і емпіричні. Праці, на які у тексті роботи немає посилань, у Списку не вказуються. Виключенням можуть бути джерела, які стали об'єктами емпіричного аналізу (наприклад, контент-аналізу або дискурс-аналізу), посилання на які можуть скласти окремий додаток або наводитись прямо у тексті магістерської роботи.

Бібліографічний опис будь-якої роботи проводиться мовою оригіналу, при цьому якщо у списку літератури є джерела іншими мовами (окрім української чи російської), то вони об'єднуються в один ряд і розміщуються наприкінці загального списку. Таким чином, у списку використаних джерел формується два послідовних списків: спочатку упорядковані в межах кириличного алфавіту, потім – латинського. При складанні Списку можна використовувати скорочення, які відповідають державному стандарту, окрім назви книжки чи статті, де скорочення не використовують в жодному разі.

Посилання розташовуються безпосередньо у тексті відразу після слів, виразів, думок, гіпотез, ідей, концептів, статистичних даних, ілюстрацій, таблиць, до яких вони відносяться.

У разі, якщо автор посилається на першоджерело (книгу, статтю, збірку тощо) в цілому, то у квадратних дужках позначається номер, який має дане першоджерело у списку літератури до даної роботи (наприклад, [4]). Якщо

автор посилається на фрагмент першоджерела (статистичні дані, висловлювання автора тощо), необхідно вказувати сторінку(и), де саме цей фрагмент розташований (наприклад: [4, с. 11-12]). Якщо автор посилається на більш, ніж одне першоджерело, то вони відокремлюються за допомогою крапки з комою (наприклад: [15; 17; 21]).

У випадку, коли у роботі посилання на книгу одного автора наводяться на одній сторінці одне за одним, перше посилання на сторінці оформлюється відповідно правил, а замість наступного пишуть слова «Там само» або «Там же» і вказують сторінку, якщо вона не співпадає зі сторінкою попереднього посилання. Для видань латиницею треба вказувати «Ibid».

НАУКОВА ЕТИКА ТА ЗАПОБІГАННЯ ПЛАГІАТУ

До порушень наукової етики в цілому належать:

- **плагіат** (формулювання наукових результатів, отриманих чи розвинених іншими особами чи колективами, як результатів власного дослідження, без відповідних посилань та розмежувань; дослівне цитування текстів інших авторів без зазначення авторства та відповідних посилань; використання ілюстративного матеріалу чи емпіричних даних, таблиць чи малюнків без посилання на джерело; використання без офіційного дозволу даних і матеріалів, правовласники яких забороняють їх публікацію без спеціального узгодження); плагіат є порушенням авторського права і фактично є актом інтелектуальної крадіжки.

- **самоплагіат** (впізнаване відтворення без посилання на джерело власних раніше опублікованих текстів по суті чи по формі);

- **компіляція**, надмірне цитування без належного аналізу джерел інформації, реферування без критичного та творчого підходу, якщо обсяг такого текстового запозичення не обґрунтований метою та завданнями магістерської роботи. Компіляція є поєднанням результатів досліджень, думок тощо інших авторів без самостійного аналізу;

- **некоректні посилання** на джерела або неповний склад їхнього бібліографічного опису, що перешкоджає їхній ідентифікації;

- **фальсифікація** даних і результатів дослідження.

У магістерських роботах не допускається жодного випадку нерелевантного використання чужої інтелектуальної власності, без супроводу у вигляді посилань. Магістерська робота має містити виключно оригінальні результати авторських досліджень, для виявлення потенційних порушень чого використовується спеціальне програмне забезпечення.

Інстанціями виявлення плагіату є: наукові керівники, кафедра, спеціальний уповноважений співробітник соціологічного факультету.

До **форм плагіату** відносяться:

- використання (дослівне цитування) будь-яких матеріалів (тексту, даних, графічних компонентів) у будь-якому обсязі без вказування на джерело;

- використання будь-яких зображень, рисунків, фотознімків, таблиць, діаграм, графіків, схем чи будь-яких інших форм візуального представлення інформації без посилання на першоджерело;

- використання без письмового дозволу матеріалів, автори або правовласники яких забороняють використання своїх матеріалів без спеціального узгодження;

- внесення незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів у них тощо) без належного оформлення цитування;

- надмірне використання парафраз, тобто переказу «своїми словами» чужих думок, концепцій, ідей або тексту; при цьому можлива заміна слів (знаків), фразеологічних оборотів або пропозицій, але це не перетворює парафразований текст на авторський.

До форм **некоректного запозичення** відносяться:

- відсутність графічного виділення (в лапках) дослівно цитованого тексту при наявності посилань на джерело;

- посилання не на перше джерело запозиченого тексту без явної вказівки на цей факт (помилка у визначенні першоджерела);
- відсутність посилань з тексту на джерела, наведені в пристатейному списку;
- надмірне цитування (при наявності посилань на джерела та графічного виділення цитованого тексту), обсяг якого не обґрунтований жанром і цілями роботи;
- неідентифікація сторінки дослівного цитування: у випадку, якщо автор посилається на ідею, концепт, тезу – ідентифікація сторінки у посиланні не потрібна, тоді як у випадку точного дослівного цитування вказується сторінка.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

- Ступінь визначеності автором тексту проблемної ситуації, що зумовлює необхідність проведення дослідження;
- актуальність теми для суспільства і науки, її експлікованість та аргументованість;
- аналітичний огляд наукової літератури, теоретико-методологічних та емпіричних розробок з теми роботи;
- ступінь обґрунтованості теоретичних засад, методології та методів дослідження; коректне та кваліфіковане використання автором обраних ним парадигматичних, теоретико-методологічних та процедурних засад дослідження;
- ступінь, обсяг, глибина, впевненість та релевантність володіння категоріальним апаратом обраної теоретичної оптики;
- коректність визначення об'єкту, предмету, мети та завдань магістерського дослідження; їхня відповідність темі роботи; логічність та пов'язаність з ними основних гіпотез дослідження;
- відповідність аналізу емпіричних даних теоретичним засадам роботи та обраним методам емпіричного дослідження;

- коректна, детальна, відповідна меті роботи представленість емпіричних даних, глибина та коректність їхньої інтерпретації;
- доцільність застосування якомога більш різноманітних методів аналізу та представлення емпіричної інформації;
- відповідність сформульованих автором висновків меті, завданням та гіпотезам роботи;
- ступінь наукової новизни отриманих результатів;
- практична значущість магістерської роботи; потенційна або реальна використовуваність напрацювань магістерської роботи в соціальній, політичній, комерційній практиці;
- логічність, послідовність, когерентність, внутрішня пов'язаність структури роботи;
- грамотність, охайність оформлення тексту;
- відповідність оформлення роботи, в тому числі наукових джерел, існуючим вимогам.

ЗАХИСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Захист магістерської роботи включає:

- оголошення прізвища, імені та по батькові студента, теми його роботи (проекту);
- доповідь студента, що проводиться у довільній формі; в ході доповіді студент повідомляє про сутність роботи (здійсненого ним проекту), основні наукові (технічні) рішення, отримані результати та ступінь виконання завдання. В ході доповіді студент має право використовувати різні форми візуалізації матеріалу: визначений завданням на дипломне проектування графічний матеріал, слайди, мультимедійні проектори, аудіо-, відеоапаратура тощо. Час, що відводиться студенту для доповіді, попередньо визначається Екзаменаційною комісією, про що окремо оголошується на початку процедури захисту;

- відповіді доповідача на запитання членів Екзаменаційної комісії;
- публічне оголошення секретарем Екзаменаційної комісії відгуку керівника або виступ керівника зі стислою характеристикою роботи випускника в процесі підготовки роботи;
- публічне оголошення секретарем Екзаменаційної комісії рецензії або рецензій на роботу;
- відповіді студента на зауваження керівника роботи та рецензента;
- оголошення здобутків студента (наукових, творчих, рекомендацій випускової кафедри) (за потреби);
- оголошення Голови Екзаменаційної комісії про закінчення захисту.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

- чіткість та повнота представлення основних структурних елементів роботи (проблемної ситуації, актуальності, теоретичної бази тощо) та викладу висновків дослідження, його наукової новизни;
- якість (зокрема, мультимедійної) презентації;
- володіння матеріалом дипломної роботи, фундаментальність знань в обраній дослідницькій області та теоретико-методологічній царині;
- володіння науковою мовою (категоріальним апаратом, дефініціями, логікою викладу) як під час презентації, так і під час відповідей на запитання чи зауваження;
- аргументованість, повнота відповідей на запитання комісії та наукового керівника та на зауваження до роботи.

Додаток А.
Приклад оформлення титульного аркуша магістерської роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА
СОЦІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра соціології

Пояснювальна записка
до кваліфікаційної роботи на тему
**«НЕЛІНІЙНІ ПРОФЕСІЙНІ ТРАЄКТОРІЇ СТУДЕНТСТВА:
КОНСТРУЮВАННЯ, ПРАКТИКИ, НАСЛІДКИ»**

Виконала: студентка 2 курсу групи СЦ-61
другого (магістерського) рівня освіти
спеціальності 054 – Соціологія
Головченко Т. В.

Керівник: Кутирьова В. І., кандидат
соціологічних наук, доцент

Рецензент: Черниш Н.Й., доктор
соціологічних наук, професор (ЛНУ імені
Івана Франка)

Харків – 2022

Додаток Б.

Приклад оформлення змісту магістерської роботи

ЗМІСТ

| | |
|--|-----|
| ВСТУП..... | 2 |
| РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ | 7 |
| 1.1. Студентство як соціальна | 9 |
| 1.2. Проблематика нелінійності | 12 |
| 1.3. Професійні траєкторії в умовах глобального | 15 |
| 1.3.1. Професійна траєкторії: індивідуалізоване суспільство..... | 19 |
| 1.3.2. Вплив глобалізації..... | 21 |
| Висновки до розділу 1 | 35 |
| РОЗДІЛ 2. МІКРОВИМІРИ ПРОФЕСІЙНИХ ТРАЄКТОРІЙ..... | 36 |
| 2.1. Конструювання професійних | 36 |
| 2.2. Практики як ефект реалізації..... | 38 |
| 2.3. Професійні траєкторії студентства як чинник..... | 52 |
| Висновки до розділу 2 | 56 |
| РОЗДІЛ 3. ХАРКІВСЬКЕ СТУДЕНТСТВО ЯК СУБ'ЄКТ..... | 58 |
| 3.1. Ціннісні виміри... .. | 58 |
| 3.2. Ідентифікаційні аспекти... .. | 70 |
| Висновки до розділу 3 | 77 |
| ВИСНОВКИ | 89 |
| СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ | 100 |
| ДОДАТКИ..... | 108 |

Додаток В.
Приклад оформлення переліку умовних позначень

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ
(ЗА НЕОБХІДНОСТІ)

| | |
|------|---|
| ФСС | — Форма суспільної свідомості |
| НПТ | — Нелінійні професійні траєкторії |
| ППС | — Практики професійної самореалізації |
| ГІС | — Глобальне індивідуалізоване суспільство |
| СКПБ | — Структурний конструктивізм П'єра Бурдьє |

Додатково пояснення умовних позначень наводиться у тексті при першому згадуванні. Скорочення, символи, позначення, які повторюються не більше двох разів, до переліку не вносяться.

Додаток Г. Приклад оформлення рисунків

Рисунки нумеруються в межах розділу (Рис. 1.1; Рис. 1.2 і т.д.) (Рис 3.1; Рис. 3.2 і т.д.)

При нумерації рисунків за наявності посилань на них у тексті магістерської роботи проставляються через крапку номер розділу та номер рисунка.

Номер та назва рисунка наводяться знизу.

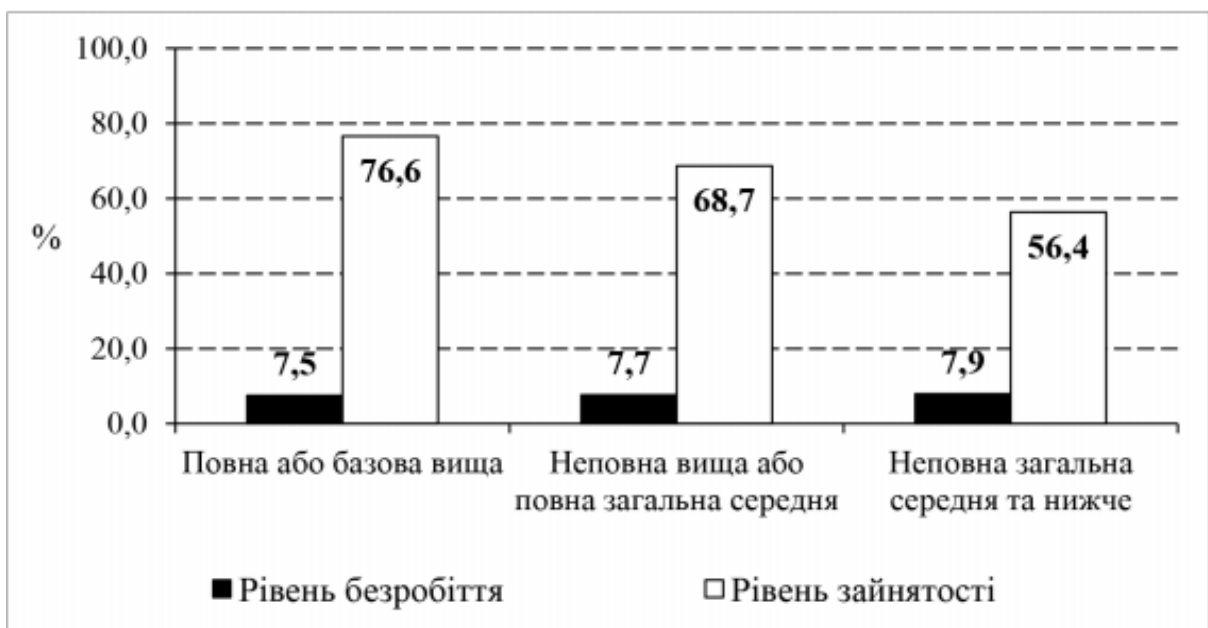


Рис. 3.2 Рівні зайнятості та безробіття серед населення відповідного рівня освіти.

**Додаток Д.
Приклади оформлення таблиць**

1) Таблиця розміщена на одній сторінці

Таблиця Д.1

Допустимість явищ з точки зору харків'ян (середні показники, де 1 - мінімальна, 10 - максимальна допустимість; явища впорядковані за середнім)

| | Серед не | Середньоквадратичне відхилення |
|---|-------------|-----------------------------------|
| Сексуальні стосунки до шлюбу | 7,0893 | 2,84220 |
| Розлучення | 6,5145 | 2,84656 |
| Аборт | 4,8608 | 2,64114 |
| Проїзд без оплати в громадському транспорті | 3,5058 | 2,60707 |
| Гомосексуалізм | 3,2686 | 2,68435 |
| Проституція | 3,1635 | 2,42126 |
| Несплата податків, якщо є така можливість | 2,5893 | 2,03136 |
| Отримання державної допомоги, на які у людини немає права | 2,4666 | 2,10693 |
| Отримання хабара, використовуючи службове становище | 1,7997 | 1,54188 |
| Самогубство | 1,7448 | 1,62830 |
| Якщо батьки б'ють дітей | 1,6040 | 1,23462 |
| Крадіжка чужої власності | 1,3903 | 1,09665 |
| Насильство проти інших людей | 1,3886 | 0,95045 |
| Якщо чоловік б'є дружину | 1,3160 | 0,89219 |

2) Якщо таблиця розміщена на кількох сторінках (тобторозривається)

Таблиця Д.1

Допустимість явищ з точки зору харків'ян
(середні показники, де 1 - мінімальна, 10 - максимальна допустимість; явища
впорядковані за середнім)

| | Середнє | Середньоквадратичне відхилення |
|---|---------|--------------------------------|
| 1 | 2 | 3 |
| Сексуальні стосунки до шлюбу | 7,0893 | 2,84220 |
| Розлучення | 6,5145 | 2,84656 |
| Аборт | 4,8608 | 2,64114 |
| Проїзд без оплати в громадському транспорті | 3,5058 | 2,60707 |

З наступної сторінки

Продовження таблиці Д.2

| 1 | 2 | 3 |
|---|--------|---------|
| Гомосексуалізм | 3,2686 | 2,68435 |
| Проституція | 3,1635 | 2,42126 |
| Несплата податків, якщо є така можливість | 2,5893 | 2,03136 |
| Отримання державної допомоги, на які у людини немає права | 2,4666 | 2,10693 |
| Отримання хабара, використовуючи службове становище | 1,7997 | 1,54188 |
| Самогубство | 1,7448 | 1,62830 |
| Якщо батьки б'ють дітей | 1,6040 | 1,23462 |
| Крадіжка чужої власності | 1,3903 | 1,09665 |
| Насильство проти інших людей | 1,3886 | 0,95045 |
| Якщо чоловік б'є дружину | 1,3160 | 0,89219 |

Додаток Ж.

**Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел
згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання.
Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок
(код УКНД 01.140.40)**

Таблиця Ж.1.

| Характеристика джерела | Приклад оформлення |
|--------------------------------|---|
| 1 | 2 |
| Книги | |
| Один автор | <ol style="list-style-type: none"> 1. Попова І. М. Соціологія. Пропедевтичний курс : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : ТанDEM. 1996. 271 с. 2. Сокурянська Л. Г. Вступ до соціології : навч. посіб. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 156 с. 3. Якуба О. О. Соціологія : навчальний посібник для студентів. Харків : Константа, 1996. 192 с. |
| Два автори | <ol style="list-style-type: none"> 1. Захарченко М. В., Погорілий О. І. Історія соціології (від античності до початку ХХ ст.). Київ : Либідь, 1993. 336 с. 2. Климанська Л. Д., Савка В. Є. Соціологія соціальних проблем : навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2021. 208 с. 3. Лобанова А. С., Калашнікова Л. В. Соціологія. Вступ до спеціальності : навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої освіти. Київ : Каравела, 2022. 308 с. 4. Паніотто В., Харченко Н. Методи опитування : підручник. Київ : Вид. дім «Київсько-Могилянська академія», 2017. 342 с. |
| Три автори | <ol style="list-style-type: none"> 1. Волянська О. В., Коробкіна Т. В., Ніколаєвська А. М. Соціальна психологія : Навчальний посібник. 3-є видання, доповнене. Харків : ХНУРЕ, 2012. 220 с. 2. Даниленко О. А., Ковальова І. Д., Мусяєзов О. О. Історія соціології : навчально-методичний посібник. Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2004. 330 с. |
| Чотири і більше авторів | <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціологія: теорії середнього рівня : навч. посіб. / за наук. ред. Ю. Ф. Пачковського / Н. В. Коваліско та ін. Київ : Каравела, 2020. 356 с. 2. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 3. Сучасна харківська сім'я в соціологічному вимірі : звіт за результатами дослідження / С. М. Аніпченко та ін. / за ред. Л. Г. Сокурянської. Харків : Видавництво «Парус-Друк». 84 с. 4. The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. New York, NY : Columbia University Press, 2010. 256 p. |

| 1 | 2 |
|--|--|
| Автор(и) та редактор(и)/упорядники | <ol style="list-style-type: none"> 1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Українське студентство у пошуках ідентичності : монографія / В. Л. Арбеніна та ін. / за ред. В. Л. Арбеніної, Л. Г. Сокурянської. Харков : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 520 с. 3. Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків : Право, 2011. 656 с. |
| Без автора | <ol style="list-style-type: none"> 1. Вектори змін українського суспільства / за ред. д.ек.н. В. Ворони, д.соц.н. М. Шульги. Київ : Інститут соціології НАН України, 2014. 466 с. 2. Глобальні і локальні кризи: переосмислюючи українське суспільство. Київ : Інститут соціології НАН України, 2021. 170 с. 3. Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Генеза, 2004. 736 с. |
| Багатотомні видання | <ol style="list-style-type: none"> 1. Енциклопедія історії України : у 10 т. / ред. рада: В. М. Литвин (голова) та ін. ; НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с. 2. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3 кн. Київ : Ін Юре, 2007. Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінології. 424 с. 3. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : вибр. твори. Київ : Рад. шк., 1983. Т. 1. 480 с. |
| Частина видання | |
| Книги | <ol style="list-style-type: none"> 1. Сокурянська Л. Г. Бар'єри модернізації вищої освіти в Україні. <i>Ціннісна складова модернізаційних процесів у сучасному соціумі України</i> : кол. моногр. / [Балакірева О. М., Геець В. М., Сіденко В. Р. та ін.] ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». Київ, 2014. 340 с. С. 280-305. 2. Сорока Ю. Г. Номінації колективних ідентичностей в блогосфері актуальних подій. <i>Мінливості культури: соціологічні проєкції</i> : наук. монографія / за ред. Н. Костенко. Київ : Інститут соціології НАН України, 2015. 440 с. С. 371–419. |
| Тези доповідей, матеріали конференцій | <ol style="list-style-type: none"> 1. Голіков О. Знання та ставлення українців до трудових мігрантів: чинник пан-/епідемічної ситуації. <i>Проблеми розвитку соціологічної теорії: концептуальні стратегії дослідження соціальних наслідків пандемії COVID-19</i> : матеріали XVII міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 18–19 грудня 2020 р.) / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, факультет соціології / за ред. д.соц.н. Людмили Малес, д.соц.н. Юрія Савельєва, к.соц.н. Олексія Боровського та к.соц.н. Ірини Набруско. Київ : Наукова столиця, 2021. 154 с. С. 57-61. 2. Дейнеко О.О. Соціальна згуртованість як соціальний феномен та соціологічна категорія: перспективи концептуалізації в рамках якісного підходу. <i>Феномен солідарності і соціальної згуртованості в Україні та Республіці Молдова: нові виклики та контексти</i> : матеріали міжнародної наук.-практ. конф. (м. Одеса, 30 червня 2020 року) / за ред. д. соц. н., проф. Лісеєнко О. В. Одеса : Видавничий дім «Гельветика». 2020. С. 7-51. |

| 1 | 2 |
|--|--|
| | <p>3. Зубарев О. Життя – це море, чи Г. Зіммель про суспільство та спілкування. <i>Перспективи розвитку сучасної науки та освіти</i> : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 15-16 червня 2020 року. Львів : Львівський науковий форум, 2020. С. 55-56.</p> <p>4. Сокурянська Л. Г., Дейнеко О. О. Соціальна нерівність в сучасній Україні: поколінський вимір. <i>Транскордонне співробітництво: перспективи, проблеми, рішення</i> : зб. наук. праць міжнар. наук.-практ. конф. (м. Кишинев, 17 жовтня 2018 р.; м. Одеса, 19 жовтня 2018 р). Одеса, 2018. С. 15-18.</p> |
| <p>Статті із продовжуваних та періодичних видань</p> | <p>1. Борисов Р. І., Голіков О. С. XIV Міжнародна науково-практична конференція «Якубинська наукова сесія». <i>Український соціум</i>. 2019. Випуск 2 (69). С. 136-141.</p> <p>2. Голіков О. С. Політичні цінності мешканців Харкова : практики, знання, ідентичності. <i>Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»</i>. 2018. Вип. 40. С. 92-100.</p> <p>3. Дейнеко О. О., Білокопитов Д. В., Філіпова О. А. Реформа децентралізації в оцінках лідерів об'єднаних територіальних громад: нові виміри соціальної суб'єктності. <i>Український соціологічний журнал</i>. 2019. Том 21. С. 16-24.</p> |
| <p>Інші видання Законодавчі та нормативні документи</p> | <p>1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.</p> <p>2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.</p> <p>3. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.</p> <p>4. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141.</p> <p>5. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.</p> |
| <p>Архівні документи</p> | <p>1. Лист Голови Співки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. Архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p> <p>2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</p> <p>3. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p> |

| 1 | 2 |
|---------------------------------|---|
| Патенти | <ol style="list-style-type: none"> Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. |
| Препринти | <ol style="list-style-type: none"> Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1). |
| Стандарти | <ol style="list-style-type: none"> ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація). |
| Каталоги | <ol style="list-style-type: none"> Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Землянщина. Харків, 1996. 64 с. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. Культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с. |
| Бібліографічні покажчики | <ol style="list-style-type: none"> Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування). |

| 1 | 2 |
|--------------------------------|---|
| Електронні ресурси | <ol style="list-style-type: none"> 1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 20–27. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017). 3. Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? Екологія життя : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua/ (дата звернення: 12.10.2017). |
| Автореферати дисертацій | <ol style="list-style-type: none"> 1. Бойко Д. М. Речі в інструментарії символічного насильства в постсучасному суспільстві : автореф. дис. ... канд. соц. наук. Харків, 2019. 20 с. 2. Голіков О. С. Фабрикація порядку: знання в конституюванні соціального: автореф. дис. ... д-ра соц. наук : 22.00.01 Харків, 2019. 36 с. 3. Дикань Л.В. Творчі дозвіллі практики як фактор формування соціальної суб'єктності сільських підлітків : автореф. дис. ... канд. соц. наук : 22.00.04. Харків, 2019. 20 с. |
| Дисертації | <ol style="list-style-type: none"> 1. Зубарев О. С. Східні духовні практики як феномен життєвого світу особистості в полікультурному суспільстві: дис... канд. соц. наук : 22.00.01 / Харківський національний ун-т імені В. Н. Каразіна. Харків, 2016. 209 с. 2. Міхно Н. К. Місто як культурний текст: особливості семантики та синтагматики міського простору: дис. ... д-ра соц. наук : 22.00.01. Харків, 2020. 423 с. 3. Bryant B. D. A sequentially articulated experiment to compare two instructional software input infrastructures: Doctoral dissertation / University at Albany. Albany, NY, 1998. 150 p. |

Додаток К.

Приклад оформлення «Подання голові екзаменаційної комісії»

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗИНА

ПОДАННЯ ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ ЩОДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Направляється студентка Свириденко Анна Олександрівна до захисту кваліфікаційної роботи за спеціальністю 054 – соціологія на тему «Залученість підлітків до інтернету як проблема сучасної сім'ї».

Кваліфікаційна робота і рецензія додаються.

Декан соціологічного факультету _____ Олена МУРАДЯН

Довідка про успішність

Свириденко А.О. в період навчання на соціологічному факультеті з 2020 року до 2021 року повністю виконала навчальний план за спеціальністю з таким розподілом оцінок за чотирирівневою шкалою:

відмінно – 42 %, добре – 50 %, задовільно – 8 %.

Інспектор соціологічного факультету _____ Вікторія ГУБАРЕНКО

Висновок керівника кваліфікаційної роботи

Сучасний світ неможливо уявити без інтернет-технологій, поява яких призвела до значних зрушень в усіх сферах суспільного життя. Епоха Веб 2.0, яка відкрила для користувача нові можливості створення та поширення контенту, сприяла різкому зростанню залученості до інтернету, адже в цей час Мережа перетворилася з системи передачі та зберігання великих обсягів інформації на частину повсякдення більшості людей, у тому числі підлітків та їхніх батьків.

Обраний авторкою предмет дослідження, який визначений у роботі як залученість підлітків до інтернету як проблема сучасної сім'ї, виглядає цікавим та актуальним. Дійсно, коли йдеться про підлітків та інтернет, то перше, що спадає на думку, це проблема інтернет-залежності, яка одними авторами визначається як хвороба чи психічний розлад, іншими – як нав'язлива потреба. Водночас, очевидно, що лише певна кількість підлітків будуть підпадати під визначення інтернет-залежних, хоча так чи інакше та тією чи іншою мірою до інтернету залучені всі. Авторка пропонує використовувати поняття залученості підлітків до інтернету, щоб охопити широке поле проблематики, пов'язане зі ставленням батьків до залученості підлітків до інтернету, соціальних мереж, онлайн ігор, споживання деструктивного контенту, не концентруючись виключно на випадках клінічної залежності від інтернету.

Робота складається з трьох розділів, перші два з яких є теоретичними.

У першому розділі розглядаються теоретико-методологічні засади дослідження залученості підлітків до Інтернету. Авторка аналізує такі поняття, як «мережа», «мережева культура», «цифрова культура», «мережево-цифрова культура», детально розглядає види та поняття залученості до інтернету. Окрему увагу приділено особливостям онлайн комунікації, соцмережам.

Другий розділ роботи присвячений феномену залученості підлітків до інтернету в контексті сімейних стосунків. Авторка звертається до проблематики підліткового

віку, аналізує чинники залученості підлітків до Інтернету, одним з яких виступають особливості комунікації в родині. Розглядаються ознаки, види, ризики залученості підлітків до Інтернету.

Третій розділ роботи містить фрагменти програми якісного дослідження залученості підлітків до інтернету у сприйнятті батьків та його основні результати. Авторське соціологічне дослідження, реалізоване з застосуванням методу напівструктурованого інтерв'ю, є беззаперечною перевагою роботи. Було проведено 25 напівструктурованих інтерв'ю з батьками підлітків, що залучені до інтернету (всі – мешканці міста Кременчук). Участь у дослідженні взяли представники повних, неповних та багатодітних родин.

Серед найважливіших результатів роботи, які містять елементи наукової новизни, слід відзначити виокремлені авторкою типи ставлення батьків до залученості підлітків до інтернету. З точки зору батьків, Інтернет для підлітка це: «його/її справа», «корисно для розуму», «втрачене дитинство», «платня за можливість бути на зв'язку», «платня за гарну поведінку». Пропонується також типологія стратегій боротьби з надмірною залученістю підлітків до інтернету, які використовують батьки: «тотальна перевірка вмісту телефону», «стеження за соцмережами дітей», «перевірка окремих додатків на телефоні», «дотримання часових рамок у використанні телефону», «конфіскування телефону», і виокремлюється позиція, яка полягає в повній відсутності контролю. Окрім цього, розкриті питання залученості підлітків до соціальних мереж у сприйнятті батьків, впливу ігор на стосунки батьків із підлітками, а також ставлення батьків до споживання підлітками деструктивного контенту.

Серед недоліків роботи можна назвати брак концептуальних узагальнень отриманих емпіричних результатів. Авторка виводить поняття батьківського сталкерінгу, але таких концептуалізацій могло би бути більше. Також дещо бракує послідовності та системності у розгортанні категоріально-поняттєвого апарату роботи, зв'язку між теоретичними напрацюваннями та емпіричним дослідженням.

Все це не впливає на загальне позитивне враження від дослідження. Кваліфікаційна робота А. Свириденко відповідає всім вимогам до таких робіт, містить обґрунтовані висновки та положення й заслуговує на високу оцінку.

Керівник кваліфікаційної роботи
кандидат соціологічних наук,
доцент кафедри соціології
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна _____

Олександр ЗУБАРЄВ

08 грудня 2021 року

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційна робота розглянута. Студентка Свириденко А. О. допускається до захисту роботи в Екзаменаційній комісії.

В.о. завідувачки кафедри соціології _____ Людмила СОКУРЯНСЬКА

08 грудня 2021 року